

Nasilje, ki spodbuja nasilje torej, k čemer je treba dodati, da je povsem skarikirano, že na meji animiranih filmov, zato ne drži le, da *Keep Cool* ne deluje kot simptomatičen film Zhanga Yimouja, kaj šele kitajske kinematografije, temveč bi ga zlahka pripisali vsaj ponorelemu Hong Kongu ali s tehniko obsedeni Japonski, če ne kar kakšnemu Oliverju Stonu.

S.P.

porzus

Italija, režija Renzo Martinelli

Italijanski film **Porzus** ali po slovensko Porčinje (gre namreč za kraj na dvojezičnem ozemlju v Furlaniji), prikazan v posebnem programu, novi sekciji 47. beneške Mostre, sodi med filme, o katerih je težko, še bolj pa nevhvaležno pisati. Če bi šlo samo za kvaliteto filmske zgodbe in njeno obrtniško in še kakšno izpeljavo, bi lahko že nekaj tednov prej dodobra razvpiti "partizanski vestern" režiserja Renza Martinellija odpravili z zamahom roke. Ni vredno besed, bi rekli, le kako se je sploh znašel na beneškem festivalu? Ampak v primeru *Porzusa* se takšna klišejska spekulacija sesuje kot hiša iz kart. Gre namreč za film, ki ima več "zadaj", kot pa je v sorazmerno preprosti zgodbi na platno potem videti. Najmanj: POLITIČNI KONTEKST napetih odnosov med Italijo in Slovenijo. Največ: ZGODOVINSKO HIPOTEKO kosti pod preprogo. Za boljše razumevanje zadeve je treba najprej nekaj stvari pojasniti. Filmska zgodba se opira na sicer v Furlaniji znan dogodek iz februarja leta 1944. Takrat je skupina "rdečih" partizanov, ki so bili povezani tudi s slovenskim partizanskim vodstvom, na planašariji *Porzus* (Porčinje) pobila 16 pripadnikov italijanske "bele" partizanske grupacije Osoppo. Osopečci so se na planašariji bolj skrivali kot bojevali proti Nemcem, za nameček pa je bila med njimi še neka ženska, ki jo je radio London razglasil za vohunko. V krogih italijanskih zgodovinarjev je doslej veljalo prepričanje, da je likvidacijo zelo verjetno naročila videmska federacija italijanske KP, da pa je tudi slovensko partizansko vodstvo italijanski brigadi Garibaldi Natisone priporočilo, naj enkrat za vselej "počisti z osopečci". Film Renza Martinellija, ki naj bi obveljal za verno rekonstrukcijo teh dogodkov, je uporabil optiko, skozi katero je "rdeče" pokazal kot brezkompromisne, fanatične morilce, "bele" pa kot

nedolžne žrtve ukaza, ki da je prišel s strani slovenske partizanske vojske. V ta kontekst sodi tudi nekaj zelo konkretnih namigov o slovenskih ekspanzionističnih težnjah in idejah o "sovjetizaciji" Furlanije. Vse skupaj najbrž ne bi bilo toliko problematično, navsezadnje Martinellijev film ni ne prvi in še manj zadnji umetniški izdelek, ki po svoje interpretira zgodovino, če ne bi bil film deležen več kot samo simbolične podpore italijanske države. Rimska vlada je namreč Martinelliju, sicer strokovnjaku za reklamne filme, namenila več kot dve milijardi lir produkcijskih sredstev. V medijskem cirkusu, ki je nastal kak mesec pred beneškim festivalom, se je Martinelli sicer skušal skriti za floskule, da "ne gre za resnične dogodke", ampak je porčinjski pokol njegov film samo "navdihnil", vendar to ni več nikogar prepričalo. Za piko na i pa je poskrbel eden od glavnih akterjev drame, preživeli partizanski poveljnik Mario Tofanin Giacca, ki je vodil akcijo proti osopečcem. Tofanin je poskušal sodno zaustaviti predvajanje filma na beneškem festivalu, vendar mu ni uspelo. Njegova glavna zamera Martinelliju je bila, da ga je upodobil kot zver brez čustev in hladnokrvnega fanatika, svoje odgovornosti za pokol pa tudi po pol stoletja ni skušal zmanjšati. "Če bi bilo treba, bi vse skupaj storil še enkrat," je izjavil za časopise. Tudi italijanska javnost, politika in zgodovina niso imele enotnega stališča. Najbolj trezni so upravičeno opozarjali na "škodljivo izenačevanje kolaboracionistov in partizanov", najbolj hujskaški pa svarili pred slovenskimi "ozemeljskimi težnjami", ki naj bi Italiji po mirovni pogodbi prizadejale hudo gorje.

V takem vzdušju so potem na Lidu končno zavrteli Martinellijev film. Prvi vtis: slabo, slabo. Končni vtis: še slabše. Zgodba se začne v sedanjem času. Soočita se partizanski poveljnik Giacca in po čudežu preživeli osopečec. Njun dialog prekinjajo spominski flash backi enega in drugega, iz katerih razberemo vso zgodbo. Kar pa ni pretežko in gre nekako tako kot pri davnem Vinetuju, če se spomnite. Indijanci, v tem primeru osopečci, so dobri, kavboji, komunisti, pa slabi fantje. Brez izjem. Ko se eden od rdečih hoče igrati Old Surehanda, hitro konča v jami skupaj z osopečci. "Med revolucijo nimaš kaj misliti, samo streljaj." Osopečci so mirni, kultivirani fantje, ki se ne morejo prav odločiti, proti komu bi se borili, čeprav je Furlanija pod nemško okupacijo, zato se zdi skivanje na porčinjski planašariji idealna odločitev. Šele ko se mednje zateče nemška vohunka, postanejo skupaj z njo žrtve pokola. In prav na koncu filma tudi zvemo, da je partizanski poveljnik Giacca še danes prav zverinsko ponosen sam nase, pa čeprav so mu dnevi šteti. Pravzaprav nas špekulacije o zgodovinskem ozadju in številnih "resnicah" ne bi smele prav dosti zanimati. Važno, ali je film dober ali slab. Toda, tudi če odmislimo vso medijsko gonjo, je jasno, da Martinellijev film preprosto ne more biti dober, če gledalca pita s klišejskimi rešitvami na etični relaciji črno-belo, v katerih nastopajo karikature resničnih oseb. Fanatični revolucionar, resignirani očetovski filozof, ruski klavec, kontemplativni poveljnik, preplašeni kmečki fantje, usodna ženska. Kot da smo vse skupaj že neke videli, recimo v kakšni stotnji partizanskih filmov šestdesetih in sedemdesetih let. Vse skupaj bi bilo hudičevo dolgočasno, če ne bi ljudje, prekleto veliko ljudi, vzeli tega filma tako prekleto zares. Zakaj se je Feliceju Laudadiu zdelo, da ta film "mora" zavrteti na Lidu, pa ostaja še ena nerešena uganka zgodovine.

Ž.E.M.

